

МИРОСЛАВ ТОДОРОВИЋ

СЕДМО НЕБО

За М. С.

Госпођа Јелена, проф. биологије у А. стиже у Виллов Бању подневним аутобусом. Дочека је бањска тишина, запахну мирис ране јесени. На рецепцији хотела „Златно доба” дозна да је у хотелу неколико гостију, три госпође, старији брачни пар, али рецепционер мисли да то није, и у апартману број 7 је писац. То је говорио рецепционер док јој је помагао око кофера, показао собу, објаснио како се најлакше до вароши иде.

Соба је одлична, кроз прозор се виде падине брда, осећа се и овде мирис грожђа, чује умирујући жубор речице.

Писац, каза, шта ће писац овде? Који писац? Ни сама не зна зашто је то рекла. Рецепционер рече да га је уписао у књигу, али... Писац, каза, па ваљда Андрић. Ко би други могао да буде, ако је писац... Андрић, госпођо, чудан човек, пише, каже до 9. Онда до ручкује и шета поред реке. Зна да седне на клупу и ко мумија тако загладан у плаветне обресе брда проведе по неколико сати. Понекад, помислим да је ћакнут. Ко то може да издржи, седиш и буљиш у даљину... Иде ко месечар, никога не види, истина, климне понекад главом. Боже, помисли, гђа Јелена, Андрић у Виллов Бањи. Замисли се, Српкиња, тако су звали професорку српског језика, мора да зна све о Андрићу.

Али она, гђа Јелена, знала је да Српкиња не воли да чита, а књигу поготову није могла да замисли у кући. Скупљају прашину, понекад се јадала због хуле судбине. Професор данас, јад и беда. Зајмим од мајке пензионерке...

Онда се прену, шта ће ми све ово? Нико ме не занима више, хоћу да се смирим. Имам ја своју муку, бол и тугу...

Дошла је овде да заборави, побегла из осињака. У школи где је радила лудница. Сви заједно, а нико ни са ким није. Сви у неким странкама, стално интриге, подметања. И стално страх да те не прогласе технолошким вишком, отпусте, без хлеба оставе. Директор фискултурник, волшебено завршио Факултет организационих наука, члан странке, заповеда ко ће из којег уџбеника да предаје. Стотину издавача, свакодневно у школу стижу разни трговци, с директором шурују. У кући још грђе, муж покренуо приватан бизнис, основао странку „Срећна заједница”, па пали и жари по вароши. Чула то на пијаци, и чула како се са младим чланицама проводи. Без стида и срама јер ћерке могу да му буду. Знам ко је моја ћерка, говорио је смејући се.

„Севам одавде”, рекла јој је кћи свршени педагог, „севам из ове лударе”, и одмаглила у Данску.

Баш тако, „севам”. Мужу Сретену свеједно.

Отишла. „Нећу после свега да знам на за те ни за њега”, тако рекла.

Још јој у слуху дудњи гневни глас њене мезимице, њене Лилице.

Сретен је само одмахнуо руком.

Све се зна, казала му је.

Шта се зна, процеди. Шта се зна, матора? Кажи. Па поново, цинично: Матора.

Матором ју је звао. Није приметила када је све ово почело.

Матора, а тек јој је 43. Одлазио је често на пут. Није се јављао, није јој одавно као жени прилазио.

Матора, одлазим, одлазим из овог стана...

Тако је казао, залупио вратима и изашао. Пред зградом су га чекала кола странке „Срећна заједница”.

Узела је неплаћено одсуство, дошла у бању да се смири, види шта ће, и где ће, после свега. С тим мислима је седела до вечери у соби. Жубор речице у тишини с мирисима јесени годио је њеним чулима. Вечерала је у ресторану, села у угао сале. Чула је старији пар како весело ћерета, чула како весело одјекне куцање чаше о чашу. Ови нису брачни пар, али су се нашли. Па се сети своје авантуре на симпозијуму, па се осмехну у себи, па поново утону у туробне мисли које су је давиле од којих је бежала, у ову бању дошла. Дуго је лежећи у кревету слушала жубор речице и тако заспала...

Први дан јој прође за трен, видела је остале гошће, онај брачни пар је непрестано разговарао, видела је и писца како седи на клупи поред реке.

Седи, главу не помера, као биста да је.

Другог дана пође у варош, на пијацу. Тезге су биле крцате грожђем, јабукама... удисала је мирисе, осетила радост пијачне атмосфере, мотрила лица жена што су продавале грожђе како зраче неком радошћу, знала да се на њеном види сивило. Купила је букет хризантема, кесу грожђа и лагано пошла ка парку кроз који се ишло до хотела.

На улазу у парк види: стоји писац. Проћи ће, помисли, али писац јој се обрати са „Госпођо, ако вам не смета радо бих вам се придружио до хотела”. И пружи руку коју она прихвати. Јелена, каза своје име. Бука аута који прође однесе његово име. А рекао је Мирослав, можда је казао Милисав, што она није чула. Она зна да је писац, да је Андрић, чим је писац. Осећала се збуњено. По-ђоше стазом парка. Писац рече да је ту на обали реке леп ресторан, могли би да попију кафу, сок, да се освеже.

Она само климну главом. Овome се није надала. На својој шаци још је осећала снагу његовог стиска. Осети како у њој нешто затрепери. Боже, помисли. Тераса пространа, над реком, сенка тополе прекрила већи део терасе. Писац јој понуди да изабере место. Помери столицу, она осети његову близину, осети дах, осети мирис. Уз кафу он каза како зна када је дошла иако је није видео. Осетио је неки импулс доброте у ваздуху, осетио промену што радује. Иначе ова три дана је био у Тесалији. Она се зачуди, „Како, па ја сам вас видела да седите на клупи”. Он се осмехну. И поче да јој казује о имагинацији, о томе како је у стању да у мислима путује, и буде где жели. Био је у Тесалији, па је седео на обали Егејског мора, био на Олимпу. Био тамо, а седео овде на обали речице. Код себе има књигу песама неког Мирослава из Трешњевице, „Грчка свеска”, која помаже да овде, у овој благодати, чује и шум мора. Допада му се њено име Јелена. Причао јој је о Троји, о томе како су ратовали због Јелене. Шта јој све није причао док су стазом кроз парк ишли ка хотелу. О томе како пише, како одређује судбине својих јунака, мења прошлост.

Осећала је у себи неко треперење док је ишла поред њега, оно треперење које одавно није осетила.

„Боже” помисли „ја са Андрићем”.

Била је усхићена, обузимало ју је осећање какво одавно није осетила. Изненада посрну, рупа на стази је поремети, и она замало не паде. Писац је спретно обухвати и задржа. Држао ју је као сноп жита што се на летњем сунцу у наручју ратара злати. Осети како дрхти и поможе јој да седну на оближњу клупу.

Она је жар, који је пепео живота у провинцији затрпао. Треба га разгрнути и ватра њене страсти ће се распламсати, мислио

је писац. Није повредила ногу, све је у реду. Обли је румен, зажари се лице, у оку заискри суза.

„Шта је ово?“, чула је у себи. „Шта ми се дешава?“

Као птиче у склопљеним шакама, помисли писац, тако је треперила. Суза јој склизну низ лице. И виде писац у тој сузи сав њен живот. Муж је запоставио, другу нашао, деца отишла, на послу не ваља. Дошла у бању да предахне...

Мотри, склопила је очи. Благо јој додирну образе.

„Ох, господине Андрићу“, прошапута.

Нисам ја Андрић, ја сам, а да ли је казао Мирослав или Милисав, она није чула, њој је било пријатно, она је била срећна...

Онда отвори очи. О какве очи, помисли писац, као априлско небо над Трешњевицом, док се све расцветава и пева бојама а славуји чују из крошања. А лице, топло, истина благо помиловано годинама, али лепо лице жене у ранојесењим годинама...

Чује како писац казује: „Звезданог неба и људског лица никад се човек неће моћи нагледати.

Гледаш и гледаш, и све је виђено а незнано, познато а ново. Лице, то је цвет на тој биљци која се зове човек. Цвет који се креће, мења израз од смеха, заноса, или замишљености ...”

Боже, како је то лепо речено, прошапута.

Андрић, рече писац и благо је помилова.

Андрић, уздахну она, ох...

И седели су тако, и он каза да пођу. Ако је са ногом све у реду, рече јој, могли би сутра да иду до мотела у клисури који припада хотелу. Тамо би ручали и мотрили крајолик...

Допратио ју је до собе, пожелео лаку ноћ. Она је ушла, легла на кревет и од среће заплакала. Цело тело јој је дрхтало, осећала је како се све у њој буди. Трепери...

Пробудила се рано, послушнички је јутарњу тишину, чула неке гласове. Мотрила своје лице у огледалу.

Андрићу се допада моје лице, ја му се свиђам, мислила је. Осећала је у себи дрхтавицу. Осећала је, ох, како се у њој нешто чудно комеша, како јој срце куца, скоро да га је чула.

„Лудачо“, помисли „шта је с тобом?“

Мотрила је кроз прозор, видела како се злати лишће топола, како светли небо, како се у даљини плавет брда утапа у небеску плавет.

Обукла је плаветни костим, који ју је чинио млађом, како су јој говорили. Оклевала је да изађе из собе. Осећала је неку чудну дрхтавицу. И ево је испред хотела. Писац је већ седео на клупи и осмехну се када је виде. Знао је како се осећа, знао да је узбуђена, знао је... како се у њој све комеша.

И пођоше лагано стазом поред речице. Она је скоро поскакивала. Он јој је казивао како писање новог романа приводи крају. Писање је измишљена стварност. Писање је игра. Писац може да мења прошлост својих јунака, да им као Бог одређује судбине. Могла би и она да пише о свом животу као да се догодио неком другом.

Али ја никада нисам писала, казала је. Утолико боље, рекао је. То би била права литература без непотребних знања теорије писања. То би било оно право. Па је казао како су вредне и читане књиге написале жене које се никад нису бавиле литературом. Поменуо неку што је писала о Потеру, па неку, сада не може да се сети...

Прошли су поред извора. Богородичин извор, писало је на стени. Умила се, умио се и он. Помиловао је по образу. Она се заруменела. Пио је воду из склопљених дланова. И она је пила срчући док је он држао склопљене шаке. Срце јој је тукло. Он се осмехивао.

Свратили су у црквицу у клисури. Помолила се. Учинило јој се да се Богородица осмехнула. Зажмури. Отвори очи. И стварно Богородица јој се благо осмехну. Њој, јер он тај осмех није видео.

Речица је жуборила, они су полако корачали.

На тераси мотела „Клисура” беше само онај пар из хотела. Побегли од породица да се овде опораве од брачног живота, помисли. А она? – чула је глас у себи. Писац се осмехивао, њу је тај осмех као у наручју носио. О чему јој све није говорио, да пише наговарао. Да напише своју причу.

У писању човек нађе себе, рекао јој је испијајући вино.

Она се смешила и осећала како је срећна.

Писац је овај дан описао у својим дневничким записима „Листови на ветру” тако вешто да се из реченица чуо жубор речице, чуо шапат, чула тишина јесењег пејзажа у зрењу, чуло њено срце како куца, чуле и његове мисли о животу и писању, осећао живот што у сутонској вечери светли, и виде облаци што су ненадано испловили иза брда. Били су надомак хотела када је киша почела.

Киша, кликнула је. И ухватила га за руку. Киша, рече он, скиде јакну и огрнуше се.

Као да је он био та јакна што јој је леђа прекрила. Као да су се нашли под једним кровом, помисли.

Јесу ли потрчали, питала се доцније.

Не, ишли су лагано ка хотелу. Киша је плуснула и она осети како јакна пропушта воду и како јој кваси тело. Он се осмехивао и она је у том осмеху видела себе, видела како трчи преко поља као девојчица, али та слика нагло ишчезе и ево их у хотелу насмејани „као младенци”, помисли писац. Раздрагани. Рецепционер је зурio у новине када они пођоше. И уђоше у пишчев апартман. Она рече

да жели у своју собу, хоће да се пресвуче. Може и овде, има његову кошуљу, пиће вино из Тоскане, наставити разговор. Она се смејала, о како је ово занимљиво, о како је ово дивно.

Седели су, пили вино, он јој је причао о Тоскани, о Сан Марину, једној од најстаријих држава на свету, основаној 301. године као делу Римског царства, отуда је ово вино за заљубљене.

„За заљубљене”, поновила је она и широм отворила очи.

Очи плаве као априлско небо понад Трешњевице док славуји певају у крошњама воћака, а косови скакућу по трави, а он мотри у небо, као сада у њене очи и осећа како се негде у њему рађа песма о томе. Пољуби је у очи, она узврати пољубац. Као да му лице ожарише пробуђене усне пуне страсти и жеље, као да се... али за то ни он није имао речи. Она је дрхтала, и он осети неку чудну дрхтавицу док су им се тела додиривала а кожа јежила од силне жудње.

Као два таласа што су се срела на пучини, помисли писац, и расула у пени. И он се нађе у њој, као река што се у море улије и у њему разлије. Она је осетила врелину у свом телу и као кад река пробије брану па се разлије преко поља и све преплави, а месечина чудесно обасјава брда, тако се и она разлила по свему, онда се поново скупила и поново распршила не схватајући шта јој се дешава. Писца је осећала у себи, како је испуњава а она остаје без мисли. Чује: Седмо небо.

Ја сам на седмом небу...

И утону у сан. Није се сећала да ли је то био сан, или је остала без вести. Само је знала да тако нешто није никад доживела, да је тако нешто невероватно...

Пробудила се, са осећањем чудесне лакоће, као да се с оног света вратила, као да је све сањала. Не, није сањала. Писац је већ био устао, седео је за столом, нешто записивао, пожелео јој „добро јутро, радости мог позног живота”. Тако је казао.

Јесам ли ја све ово сањала?

Живот је сан, каза писац. Пиши, у писању ћеш наћи одговор. Можда си ти тај сан што си доживела. Можда сам и ја само сан. Па јој исприча запис Чуанг Цуа.

Сањао сам да сам лејџир, да лејџирам ѿамо-амо онако као џио ѿо чине лејџири, у маџији био сам свесџан само ѿога да сам лејџир, а ѿџио сам несвесџан своје људске индивидуално-сџи. Изненада се ѿробудих и ево где лежим ѿоново као ја. И сада више не знам да ли сам ја човек који је сањао да је био лејџир, или сам сада лејџир који сања да је човек.

Она је ћутала. Оно што је осећала у себи казивало је да више није она која је била. Писац се осмехивао...

И цео дан је провела у кревету, није желела да се окупа, хтела је да сачува све мирисе на себи, и у себи, мирисе тог сна који је био снажнији од свега што је видела и доживела.

Следећег дана је ушла у своју собу са свежњем папира који јој је писац дао осмехујући се.

Када га је погледала разрогачених очију он је у том плаветнилу видео априлско небо понад Трешњевице, чуо је *хуј вејџра ѿонад ѓора*, чуо како се славуји дозивају, видео чудесно свитање, осетио мирис узоране земље, пољубио је са жељом да утоне у плаветнило тих очију, као онај облачак магле што се понад планине Малич разлије и ишчезне у плаветнилу.

Као у сну она је села за сто и почела да пише. Писала је о свом животу, мењала догађаје, као да јој је неко диктирао журно је исписивала реченице, осећала како неки терет скида са леђа минулих година, како јој се у души разведрава, описала је ноћ проведenu са писцем, не то је био само сан, помислила је, али она је знала да је била на седмом небу и то је испуњавало цело њено биће, осећала је у телу чудесну топлину што је подстицала расположење, и писала је о томе с лакоћом, скоро да је истицала у речи на папиру, да је пишући нестајала и била оно о чему је писала.

У сам цик зоре прича стиже до краја. Одмотала је клупко минулих година, на вретено приче намотала.

Написа на првој страни:

Седмо небо.

Осећала се као препорођена, као зрео цвет масличка чије латике лахор разноси преко мирисног ћилима ливаде.

Јесам ли ово ја, питала се. Изашла је да прошета. Писац је седео на клупи, очекивао је њен долазак. И поново је казивао о писању као игри, о моћи писца да мења судбине оних које описује, о снази креације, о моћи имагинације, о томе како је јогин

На дивљим висинама Хималаја усїео да соїсївеним духом, невидљивим ѿелом, сїтвори ѿело целоѓ човека – да оформи видљиву човекову дуцу. Морао је да ѓа замисли до најсїињнијеѓ делића и до сваке нијансе боје и сјаја, сваку длаку косе, сваку ѿрејавицу, сваки нокаїћ будућеѓ човека! Морао је да „види“ својим духовним очима сваку каї крви, сваку ћелију срца, бубреѓа, сваки милиметар коже; да уђе у сїрукїуру сваке коске и да је ѓради меким, неїресїанним ѿаложењем својих мисли – као шїио се каїи воде, у неїознаїним ѿустїињама, ѿаложе у чудесне фїѓуре сїалакїиїиа и сїалаѓмїиа! Ни најїтања жилица није смела бїиїи заборављена, ни најмања

линија у оштрину прсти! Само на мисаоно констипуисање мозга новог човека јојин је био концентрисан четри године!

Један трен пре него што ће у мислима створити и последњи делић (микрон коже на малом прсту стојала леве ноге), остаре-ли али још величанствени „санџ-ки” јако се узнемирио, да би одмах поштом његов вољени јојин ишчезао. На његовом месту стајао је, зачуђен, један лей, стасити младић. И баца као што је и човек одувек сасвим сам у овом свету, и једино је пас устину с њим, тако је и до овог, од мисли створеног човека, био огромни шибејански пас, насупрот бескрајном свету који се отворио пред његовим очима. Пас је био први који је према њему показао пријатељство. А како је одмах поштом и он ишчезао, погледом на дивље, мрко крзно, сакривено изненадном снажном олујом, несјало је и оно последње што је означавало подршку и приврженост.

Човек, устину јесте створен од соствене мисли, а не од састављања и крљења делова, као код др Морао Франкенштајна, или као киборџ Аријур Кларка.*

Широм отворених очију, она је слушала пишево казивање. А он је у тим очима плавим као априлско небо понад села Трешевце видео цео свој живот, знао зашто јој све говори, и да ће она касније све ово разумети. Пољубио јој је лево око из којег је изскрила суза, слила се низ руменило лица. И виде писац себе на трен у тој сузи како плива и како заједно са сузом пада у њена топла недра. Из ње се оте уздах: Ох, Боже.

Писац ће и овај дан описати у дневничким белешкама „Листови на ветру”, она ће о томе причати, што у овом часу није могла ни помислити, пред многим људима и женама који ће слушати њено казивање и у себи јецати...

Увече јој је пришла млада жена и учтиво је замолила за мало пажње. Зове се Милена, професорка је књижевности, али како нема посла, ради у хотелу као хигијеничарка. Чистачица, спремачица, али они кажу да је хигијеничарка. Данас, док је посремала њену собу, лист на поду је привукао њену пажњу, помислила је да га баци, остави, али без намере га је прочитала. Одавно ништа узбудљивије није прочитала. Из које је то књиге, питала је.

Била је збуњена, али је прихватила да Госпођица цео рукопис прекуца на свом компјутеру, да исправи грешке, вели да их је уочила и да јој сутра срећен рукопис донесе.

Писац је био у свом апартману, боли га глава, казао је, жели да се испава. Она није могла да заспи. Да ли ја све ово сањам, питала се. Шта ће бити, ако све ово сањам, када се пробудим?

* Ферид Мухић, „Јогинов задатак”.

Сутрадан јој је Госпођица Милена донела сређен рукопис на папиру и на ЦД-у. Каже да је плакала док је читала, да је и сама имала чудно осећање читајући јунакињин доживљај седмог неба, да је књига чудесна, да је фабула узбудљива и да никога неће оставити индиферентним. Ви сте овде свакако инкогнито, не, не мора да јој каже име. Радост је њена велика што је имала част да овај рукопис прекуца. И још је пуно говорила, што је она разумела као велику похвалу њеном, као у сну, писању.

Писац се осмехивао док је рукопис прелиставао, читао поједине пасусе, подизао обрве, а она је цупкала, мотрила широм разрогачених очију, ишчекивала.

Он је погледа у очи и виде плаветно небо понад Трешњевице, чу песму берача малина, осети како му срце задрхта и загрли је тако силно да она осети његову снагу у којој нађе сигурност.

Послаће, рече јој, рукопис уредници часописа „Пазар”. Препоручиће, зна да ће је књига повести другим путем. О томе шта се дешавало она је касније писала, а писац је у дневничким белешкама „Листови на ветру” описао како је све било. А било је као на филму. Уредница „Пазара” је била усхићена. Најављена је сензационална књига Лене Ј. тако јој је писац казао да се зове. Под псеудонимом, да иде. Поменуо јој је неког Травена...

Када се вратила из бање у школи је било још горе. Почели су да отпуштају професоре. Нико ни са ким није говорио, сви су стрепели. Професорке су говориле о новом броју „Пазара” у којем је прича „Седмо небо”. Број је плануо већ првог дана. Она је потписала уговор на којем је стајала цифра од које је осетила вртоглавицу.

Није грешка, јавили су јој. Јавио се уредник „Плавог круга”. Хоће да штампају књигу. Позвали су је у престоницу ради договора. И све што јој се дешавало као да је био сан. Муж Сретен је напустио стан и преселио се код младе активисткиње странке.

И све је кренуло како јој је писац казао: *Књига ће ње њовести дружим њушем.*

Прво, друго издање...

Најављен је и филм по чудесном роману у којем је маестрално описана и откривена тајна женског тела...

„Седмо небо”, сањариле су читатељке.

Читали су и мужеве да виде шта је то што је жене толико залудело.

Убрзо су почели књигу да преводе. У Италији је постала хит, у Француској, у Шпанији су били редови испред књижара...

О свему томе она је писала у новој књизи „Срце које пева”.

* * *

Три године касније враћајући се у завичај писац прође кроз варош Трешњево. Мирна варош, ретки пролазници и онај провинцијски полумрак што казује колико о сиромаштву толико о учмалости која не зауставља путника. Њега изненади када виде осветљену зграду, и простор око зграде, близу парка на излазу вароши. Готово нестварно много светлости, „ко ватра у мрклој ноћи”, помисли. Испред зграде виде доста света.

Хајде, да предахнем мало, помисли, паркира кола и изађе. Када приђе згради виде скупину средовечног света, највише жена, па и младих међу њима. Са озвучења је допирала тиха музика.

Едит Пјаф је певала „Les amants d'un jour”.*

На зиду зграде виде велики постер:

Лена Л. „Седмо небо”.

И виде кроз стакло како у реду, с књигом у рукама, стоје жене, и понеки мушкарац, а при дну просторије за столом седи Она и потписује књигу. И виде, како се Она у тренутку трже, испусти оловку, подиже поглед, али Она га није могла видети, јер је био на тротоару, није га могла видети од светлости што је испуњавала просторију некадашње продавнице луксузне робе.

Осетила је у грудима благи дрхтај.

„Боже”, чу из себе...

Секретарица која ју је пратила на трен се збуну, али нова читатељка са књигом све смири.

Он је успео да види оно што није могао са места на којем је стајао видети. Плаве очи као априлско небо понад села Трешњевице...

Окренуо се, осмехнуо, и кренуо полако улицом, замишљен ускоро је изашао из вароши идући ка плаветнилу које је само он у вечерњој тами видео.

* „Љубавници за један дан”.